

Terra Ultima: een ode aan de verwondering

▲ Tentoonstelling Terra Ultima in de van Roozelaar. (Kees Moeliker)

Lara de Looze – van Bree [freelance schrijver en eindredacteur Straatgras; lara.vanbree@gmail.com]

Na het zien van de expositie 'Terra Ultima: de ontdekking van een onbekend continent', die tot 7 januari 2018 te zien is in de Van Roozelaar van Het Natuurhistorisch, neemt mijn fantasie de vrije loop. Ik probeer mij een voorstelling te maken van het leven in dit onbekende land. Ik stel mezelf vragen als: 'zou het flamingohert echt kunnen vliegen of lijkt hij meer op een struisvogel?' en 'wat nou als de vlindermees op mijn hand landt, zou het dan kietelen?' Het zijn de dieren die illustrator Raoul Deleo heeft opgetekend en die aanzetten tot nadere bestudering. Ze prikkelen de fantasie. Om meer te weten te komen over de totstandkoming van deze expositie, besluit ik om naar hem toe te gaan.

Met een brede glimlach op zijn gezicht verwelkomt Raoul mij op zijn atelier. "Ik zag je al heen en weer rijden", grijnst hij. Het oude schoolgebouw aan de Nesserdijk dat nu dienst doet als atelier ligt half verscholen achter bomen en begroeiing, en is daardoor nauwelijks zichtbaar. Raoul gaat me voor. Het zonlicht straalt zachtjes door de met stof bedekte ramen in de trapopening. Na het passeren van een oude schoolplaat, waarop het leven in een sloot gedetailleerd is afgebeeld, betreden we de werkkamer. "Houd je van spechten?" vraagt Raoul, en wijst op de voedersilo die vlak naast het raam hangt. Ik volg zijn blik en nog net op tijd zie ik de specht wegvliegen. Onder het genot van een vers gemaakte cappuccino met geitenmelk neem ik plaats aan de tafel die midden in de kamer staat en stel ik mijn eerste vraag.

Ben je net terug van deze ontdekkingsreis?

Nou, ik ben al even terug. De laatste keer was in november [2016]. Ik ben er twee maanden geweest, tot januari [2017]. Deze keer heb ik het continent bereikt aan de noordkant bij wat ik de Hondkoprots heb genoemd. Mijn vorige expeditie begon ik in het zuidoosten van *Terra Ultima*, bij *Elephant Beach*. Telkens zoek ik een riviermonding uit vanwaar ik met een kano stroomopwaarts het land in ga. Er is veel dat ik nog niet weet van *Terra Ultima*, maar mijn gevoel zegt dat het een groot continent is. Net zo groot als Australië ongeveer. De meeste vondsten heb ik gedaan in het zuiden en zuidoosten, waar een moerasgebied is. Vanuit het moeras ben ik meer naar het midden van *Terra Ultima* getrokken en heb ik een klein stukje verkend van het droge land. De blonde octopossum (*Octopossum leucostolum*) en de foedraagiraffe (*Giraffa cochleanata*) ben ik daar tegengekomen.

De expositie toont ons inderdaad de opmerkelijke diersoorten die je bent tegengekomen in Terra Ultima. Hoe is dat gegaan?

Ik heb veel verzameld en schetsen gemaakt. De schetsen van mijn laatste bezoek moet ik allemaal nog uitwerken, dus er ligt nog veel in het verschiep. In het moerasgebied heb ik bijvoorbeeld de hazige juffer (*Libellula lagiformosa*) gezien. Deze heb ik al wel uitgewerkt tot de tekening die in de expo te zien is. En de tekening van de boom, die in de tentoonstelling op de muur is geprojecteerd, heb ik dit jaar gemaakt. Daar zie je een klein biotoopje van hoe de dieren zich onderling gedragen.

Het is interessant om op de tekening van de boom de voedselkring te zien. Dat heb je op het informatieblad aangeduid met cirkeltjes en lijnen. Kan je dit toelichten?

▲ Raoul Deleo werkt aan de tekening van het flamingohert (*Phoenicopterus cervocephalus*). (Marie Wanders)

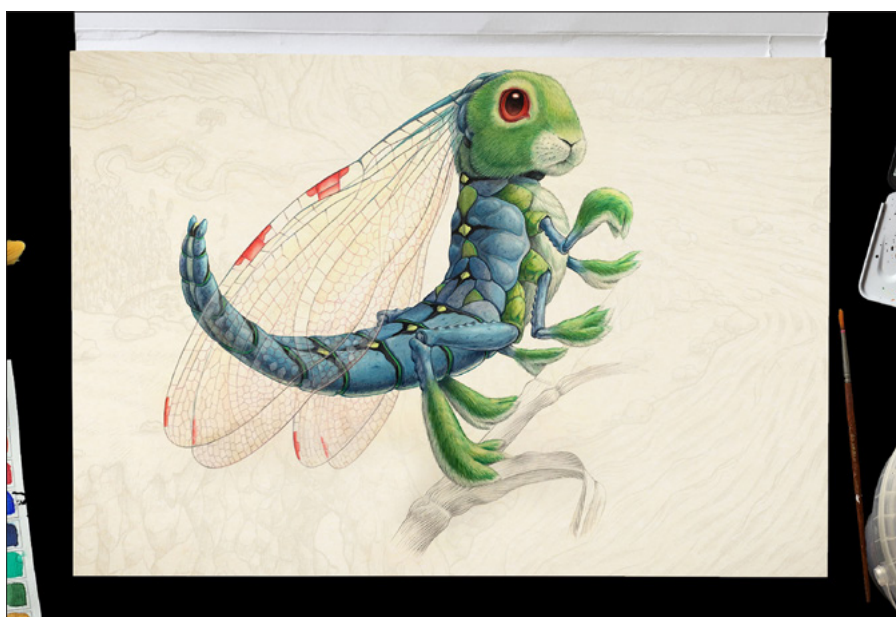
Meestal heb ik de dieren geïsoleerd weergegeven als *species*, als soort apart, om meerdere kenmerken te laten zien van het dier. Maar ik ben ook bezig met het in kaart brengen van de manier waarop de dieren zich verhouden tot elkaar. De boomtekening is daar een voorbeeld van. In de voedselpiramide zijn er trofische niveaus die aangeven waar producenten en consumenten van voedsel staan. In dit schema is 1 een producent, dit diertje leeft als het ware van de zon. De consumenten zijn 2, 3 en 4. Zo zie je dat elk groter rondje om het kleiner rondje heen past en daarmee de volgorde van roofdier naar prooi aangeeft. Ik vind het leuk om hiermee

bezig te zijn, net als onderzoekers van twee eeuwen geleden zoals Alexander von Humboldt. Hij maakte tekeningen maar deed ook onderzoek op het gebied van geologie, biologie en het klimaat. Het materiaal dat daaruit voortkomt vind ik echt prachtig.

Wat fascineert jou zo daar aan?

De geconcentreerde manier van kijken en dat ook nog weten om te zetten naar een beeld dat de aandacht vasthoudt. Ken je de berg van Von Humboldt? Dat is de eerste keer dat er een verband werd gelegd met plantensoorten en het klimaat, en dat dit verband wereldwijd bleek te bestaan. De soortnamen

zijn kriskras als arcering op de berg geschreven. De berg zelf is ook een monumentaal beeld. Het is eigenlijk een infographic *avant la lettre*. Een andere inspiratiebron is voor mij John James Audubon en zijn *Birds of America*. Hij heeft alle vogels die in Noord-Amerika leefden vastgelegd op prent. Het boek is op *elephant folio* papierformaat gemaakt, wat uniek was in die tijd. Hij schoot de vogels uit de lucht of uit de bomen en nam ze mee naar huis. Daar zette hij ze in een bepaalde positie. Daardoor zijn deze tekeningen zoveel levensechter dan de tekeningen die hiervoor waren gemaakt. Het dier paste soms niet eens op één vel.

▲ Schets en nadere uitwerking van de hazige juffer (*Libellula lagoformosa*). (Raoul Deleo)

Dankzij jouw achtergrond als grafisch vormgever kan je ook animeren. Komen de dieren ooit tot leven?

De dieren zijn al in leven! Er is iets dat je nog niet weet. De camera werkt niet op *Terra Ultima*. Alles wat ik mee terug neem komt verbleekt aan. Bovendien zit ik met het probleem van elektriciteit en op de een of andere manier werken zonnepanelen daar niet. Ik moet het dus doen met mijn geheugen en mijn aantekeningen op papier. Ik heb een hele goede verrekijker en ik hoop dat ik met al mijn notities later verder kan werken aan een mooie tekening. Wat ik het nadeel vind van animatie is dat het leunt op elektriciteit. Ik heb een tijd lang als illustrator digitaal gewerkt, en ik ervaar het steeds meer als een probleem dat er vaak geen origineel meer bestaat. Ik vind het zo fijn om nu weer alles met de hand te tekenen en op die manier een weergave te maken van wat ik beleefd of gezien heb.

Wat kunnen we nog meer verwachten van jouw ontdekkingen op Terra Ultima?

Ik ben momenteel veel met planten en landkaarten bezig. Ik heb me tot nu toe geconcentreerd op de dierenwereld, maar ik ben bijzondere groeiwijzen van planten tegengekomen die ik ook heel graag wil laten zien. Ik heb één nieuw werk dat te zien zal zijn in de expositie van Gallery Untitled [zie kader, red.]. In de loop van volgend jaar gaat er wel wat meer gebeuren. Er gaat hoe dan ook nog veel komen!

Met deze belofte sluit ik ons gesprek af. De cappuccino is op. Voordat ik wegga, laat Raoul mij enkele schetsen zien die hij heeft gemaakt tijdens zijn verblijf op *Terra Ultima*. Deze dieren zijn niet te zien in de tentoonstelling, maar worden op een later moment verder uitgewerkt. Hoe kan het nou dat Raoul de enige is die hier ooit voet aan land heeft gezet? Hij glimlacht geheimzinnig naar me en zegt: "Het idee alles gezien te hebben, is eerder een uitputting van je creatieve geest dan dat het einde werkelijk daar is." ◀

De tentoonstelling Terra Ultima wordt georganiseerd in samenwerking met Gallery Untitled, waar van 26 november 2017 t/m 28 januari 2018 meer en ook nieuw werk uit Raoul Deleo's collectie te zien en te koop is. Adres: Koningsveldestraat 14, Rotterdam

Bekend is de flamingo die met zijn kop en lange nek naar beneden is afgebeeld. Mijn tekening van het flamingohert (*Phoenicopterus cervocephalus*) is een soort hommage aan Audubon.

Het flamingohert is prachtig. Wat is het grootste dier dat je bent tegen gekomen?

Tot nu toe de Poseidon's gorillus (*Gorillus poseidonides*). Ik heb hem gezien bij een rotsachtige omgeving aan de kust. Hij is genoemd naar Poseidon, het is namelijk echt een god van de zee. Een dier dat duikt naar zijn voedsel. In dezelfde omgeving zag ik het flamingohert. Dat is bij *Elephant Beach*, een rotsachtige constructie die iets weg heeft van een olifant.

Eigenlijk waan je je met deze expeditie ook wel een beetje een historicus, toch?

Het is voor mij heel erg 'nu', maar het refereert wel aan tijden die ik boeiend en interessant vind. De tijd dat hele gebieden van de wereld nog onbekend waren en dat je werkelijk niet wist waar je aan land kwam en wat je te zien zou krijgen. Dit in tegenstelling tot de tijd waarin we nu leven, waarin alles zo makkelijk te benoemen en uit te sluiten valt. Bij elke vraag die je jezelf kan stellen, heb je eigenlijk je eigen hoofd niet meer nodig om een voorstelling te maken van het antwoord. Informatie is alomtegenwoordig. Daar zit ik wel een beetje mee. Ik laat een nieuwe wereld zien, waarmee ik hoop mensen te stimuleren tot fantaseren over de mogelijkheden op *Terra Ultima*. Tegelijkertijd laat ik steeds meer zien van het land, waarmee ik deze mogelijkheden eigenlijk ook weer inperk. Het is zo belangrijk om je eigen fantasie te bewaken en om zelf te blijven creëren.